

Seikkula-Leino, J., Ruskovaara, E., Ikävalko, M., Mattila, J. & Rytkölä, T. 2010. Promoting entrepreneurship education: the role of the teacher. *Education + Training*, Vol. 52, No. 2, 117-127.

Solomon, G. 2007. An examination of entrepreneurship education in the United States. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Vol. 14, No. 2, 168-182.

Tynjälä, P. 1999. Konstuktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (Toim.) 1999. *Oppiminen ja asiantuntijuus - Työelämän ja koulutuksen näkökulmia*. WSOY, 160 - 179.

Varamäki, E., Joensuu, S., Tornikoski, E. ja Viljamaa, A. (2015) "The development of entrepreneurial potential among higher education students", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Vol. 22 No: 3, pp. 563 - 589.

Vesterinen, P. 2001. Projektioiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 189. Jyväskylän Yliopisto.

Väylä yrittäjyyteen - Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatuksen strategia 2020. http://www.cursor.fi/sites/cursor40.cursor.local/files/liitetiedostot/yrittajyyskasvatuksen_strategia_13.11.2014.pdf (Luettu 19.8.2016).

Yrittäjät. Muuttuva yrittäjyys - Kehittämishjelma 2016. https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/sy_kehittamisohjelma_netti.pdf (Luettu 19.8.

IHMETTELYÄ YRITTÄJYYSKASVATUKSEN MITTARISTON ÄÄRELLÄ

Leena Eskola, Oulun Yliopisto, Oulun eteläisen instituutti,

leena.eskola@oulu.fi

Kaija Arhio, Centria ammattikorkeakoulu, Ylivieska,

kaija.arhio@centria.fi

Harri Jokela, Oulun yliopisto, Oulun Eteläisen instituutti,

harri.jokela@oulu.fi

Elena Ruskovaara, Lappeenrannan teknillinen yliopisto,

elena.ruskovaara@lut.fi

ABSTRAKTI

Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen Pohjois-Pohjanmaalla (Ely/ESR) -hankkeessa käytetään yrittäjyyskasvatuksen nykytilanteen hahmottamiseksi ja tulevien

toimenpiteiden ja koulutusten suunnittelun pohjana Lappeenrannan teknillisen yliopiston kehittämää Yrittäjyyskasvatuksen mittaristoa. Tässä opettajan itsearviointityökalussa yrittäjyyttä käsitellään laaja-alaisesti. Eri teemoja ovat yritysysteistyö, yrittäjyys opetuksessa, yrittäjänä toimimista tukevat pedagogiset ratkaisut ja niiden arviointi, yrittäjämäisten valmiuksien ohjaaminen sekä minä itse yrittäjyyden edistäjänä työyhteisössäni.

Hankkeen käyttöön saadaan mittariston tuloksia halutuilla kriteereillä alueellisesti kouluasteittain. Tässä esityksessä keskitytään Pohjois-Pohjanmaan tuloksiin vertaillen yrittäjyyden näkymistä ammatillisen toisen asteen opetuksessa kaupungissa (=Oulu) ja maaseutumaisilla harvaan asutuilla alueilla (= muu Pohjois-Pohjanmaa). Alustavat mittaristosta saadut tulokset ovat herättäneet kysymyksiä joihin tarvitaan lisäselvitystä.

Pohjois-Pohjanmaalla ammatillisen toisen asteen mittaristoon vastasi 68 (5 %) henkilöä 1 335 opettajasta, joka on vastaava osuus kuin koko Suomessa, 678 (5 %) 13 682 opettajasta (Tilastokeskus 2013). Vastausten edustavuutta alueesta voidaan pitää kohtuullisena. Tarkasteltaessa mittaristosta saatuja tietoja teemassa Yrittäjyys opetuksessa, näyttävät muun Pohjois-Pohjanmaan tulokset positiivisilta kaupunkialueeseen verrattuna.

Yrittäjyys opetuksessa -teemaan sisältyy neljä kysymystä: Montako kertaa opettaja on 1) mahdollistanut oppijoiden yritys- tai työelämälähtöisen projektin, 2) teettänyt liikeideatehtävän, 3) mahdollistanut että oppijat ovat ideoineet markkinointi- tai muuta materiaalia yritykselle ja 4) mahdollistanut oppijoiden harjoitusyrityksen tai oman yrityksen kehittämisen.

Näiden kysymysten vastauksia tarkasteltaessa havaittiin eroja kaupunkialueen ja maaseutumaisen alueen vastausten välillä. Suurinta poikkeama oli kysymyksessä: Montako kertaa opettaja on mahdollistanut harjoitusyrityksen tai oman yrityksen kehittämisen viimeisen puolen vuoden aikana. Vastausten keskiarvo osoitti, että maaseutumaisilla alueilla tämä on toteutunut keskimäärin 2 kertaa useammin kuin kaupungissa. Vastausten ero herättää mielenkiintoisia kysymyksiä. Onko mahdollisesti niin, että kaupunkialueen isommissa yksiköissä yritysysteistyö on määritelty vain joidenkin opettajien tehtäväksi tai löytyykö selittävä tekijä vastaajien ikäjakaumasta tai vastaajan oppiaineryhmästä, jossa vastaaja opettaa. Onko kaupunkialueen vastaajissa mahdollisesti enemmän henkilöitä, joilla ei ole opetustehtäviä? Tämä rajalliseen vastaajien määrään perustuva esiselvitys on herättänyt lisää kysymyksiä ja jatkotutkimuksen aiheita. Jatkossa olisi aiheellista selvittää onko Pohjois-Pohjanmaan vastaajien muilla taustatekijöillä vaikutusta vastauksiin. Jatkossa tämän tutkimuksen tuloksia olisi hyvä verrata muun samansuuntaisen kaupunki-maaseutu -rakenteen omaavan alueen tuloksiin. Maaseutumaisen harvaan asutun alueen ja kaupunkimaisen

alueen toimintaympäristöjen erilaisuus vaikuttaa myös ammatillisen koulutuksen yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseen, jonka vuoksi eroja lienee löydettävissä.

Asiasanat: Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo, ammatillinen koulutus, yritysysteistyö, yrittäjyyskasvatus

1 TAUSTAA

Yritysysteistyötä ja yrittäjyyden kokemuksia opintojen aikana pidetään yleisesti tarpeellisina uuden yrittäjyyden synnyttämisessä. Tätä tukee Pohjois-Pohjanmaalla syksyllä 2013 tehdyn Yrittäjyyskasvatus Pohjois-Pohjanmaalla, nykytila 2013 -tutkimus, jonka mukaan kaikilla kouluasteilla yrittäjien, yrittäjäjärjestöjen ja muiden yhteistyötoimijoiden tuki koetaan yrittäjyyskasvatuksessa tärkeäksi. Koulutusorganisaatioissa tehdään aktiivisesti yritysysteistyötä eri tavoin. Myös yrittäjyyden oppimisen malleja on käytössä vaihtelevasti (Eskola et.al. 2014, 64). Suomen ja koko Euroopan Unionin tasolla yrittäjyyskasvatus nähdään keskeisenä hyvinvoinnin ja kasvun turvaajana. Suomen perus- ja toisen asteen opetussuunnitelmat sisältävät yrittäjyyskasvatuksen ja velvoittavat opettajia ottamaan yrittäjyyskasvatuksen osaksi opetusta (Opetushallitus 2016).

Yrittäjyyskasvatus on laaja teema, joka ulottuu varhaislapsuudesta läpi kouluajan. Sen pitäisi korostua ammatillisessa koulutuksessa. Vaikuttavia asioita ovat kaikki yksilön elämänvaiheet eli myös ns. "kasvatuksen" ulkopuoliset kokemukset. Oppilaitoksen yrittäjyyskasvatuksessa – jonka tulisi kattaa kaikki oppiminen – on tärkeää kehittää ja edistää oppijoiden omaehtoista yrittäjyyttä laajasti ja huomioida tarvittaessa ulkoisen yrittäjyyden tarpeet. (mm. Opetusministeriö 2009, Arene 2015)

Yrittäjyyskasvatukseen liittyy läheisesti kasvatustieteen käsite pedagogiikka – puhutaan yrittäjyyspedagogiikasta tai yrittäjämäisestä pedagogiikasta. Yrittäjyyspedagogiikka liittyy tapaan opettaa ei ainoastaan liiketoimintaan ja yrittäjyyteen liittyvää ainesta, vaan kaikkiin oppiaineisiin. Se on tapa joka kannustaa yrittäjämäiseen toimintaan yrittäjyyttä aktivoivissa oppimisympäristöissä. Yrittäjyyspedagogiikassa käytetään menetelmiä, joissa oppijan oma-aloitteisuus, aktiivisuus ym. pääsevät kehittymään. Yrittäjyyskasvatus on sekä menetelmä että sisältö, jonka yksi tärkeä tavoite on yrittäjyyteen liittyvien myönteisten asenteiden lisääminen. (esim. Cope & Watts 2000; Cope 2005; Mwasalwiba 2010)

Yrittäjyyspedagogiikkaan liittyy joustava, erilaisia oppimismenetelmiä hyödyntävä toiminta. Yrittäjyyskasvatusta tukevia käytännön menetelmiä on laaja valikoima: tekemällä oppiminen, projektit todellisille asiakkaille, tiimityö, työpajat, yritysysteistyö, simulointi, yritysvierailut, pelit ja kilpailut, työharjoittelu, harjoitusyritys ja niin edelleen

(Arhio & Kaakko 2015). Seikkula-Leinon (2007, 35-37) mukaan näissä yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen tavoissa näkyikin juuri yhteisöllisyys, ongelman ratkaisu, virheistä oppiminen, luovuus ja reflektointi. (Seikkula-Leino 2007).

Tässä tutkimuksessa keskitytään Pohjois-Pohjanmaan ammatillisen toisen asteen oppilaitoksiin, joita on yhteensä 32 kappaletta. Maakunnan väkiluku on noin 410 000 asukasta, noin puolet (48,5 %) asuu Oulun kaupungissa. Maakunnan pinta-ala on yhteensä n. 44 000 neliökilometriä, asukastiheys maa-alaan suhteutettuna on 11,5 asukasta neliökilometrillä. Asukastiheys Oulun kaupungissa (65,5 as/km²) on kymmenkertainen muuhun maakuntaan (6,5 as/km²) verrattuna. Yrityksiä koko maakunnassa on noin 27 029, niistä 41,7 % sijaitsee Oulussa. Yritysten tiheys maa-alaan suhteutettuna on Oulussa 3,72 yritystä neliökilometrillä ja muualla Pohjois-Pohjanmaalla 0,49. Maakunnan 324 vientiyrityksestä 152 (47 %) sijaitsee Oulussa. (Bisnode 2015, Kuntaliitto 2016).

Taulukko 1. Pohjois-Pohjanmaan toimintaympäristö, Oulun kaupunki ja muu Pohjois-Pohjanmaa

Alue	kuntia kpl	väkiluku hlöä	pinta- ala, maata km ²	yritysten määrä kpl	vienti- yrityksiä kpl	asukastiheys, asukkaita/maa- km ²	yritysten tiheys yrityksiä/maa- km ²
P-Pohjan- maa	30	410 054	35509,97	27029	324	11,5	0,76
Oulu	1	198 525	3031,64	11266	152	65,5	3,72
Muu P-P	29	211529	32478,33	15763	172	6,5	0,49

Toimintaympäristö maakunnan suurimmassa kaupungissa ja harvaan asutuilla alueilla on erilainen asumisen, yrittäjyyden ja myös koulutuksen näkökulmasta. Maakuntasuunnitelman yhdeksi kehittämiskohteeksi onkin määritelty yrittäjyyskasvatuksen yhtenäistäminen ja yrittäjyysosaamisen kehittäminen (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2013).

Pohjois-Pohjanmaalla käynnistettiin osallistava strategiaproessi syksyllä 2015, jonka tuloksena muodostettiin yhteinen maakunnallinen näkemys yrittäjyyskasvatuksesta. Strategiatyön mahdollisti Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten ESR-rahoitteinen *Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen Pohjois-Pohjanmaalla -hanke*, jota koordinoi Oulun yliopiston Oulun Eteläisen instituutin Mikrotyrittäjyyden tutkimusryhmä MicroEntre. Prosessin tuloksena julkaistiin helmikuussa 2016 Nuoret tekevät tulevaisuuden, Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2016-2020 (Heinistö &

Eskola 2016). Julkaistussa strategiassa ja toimintaohjelmassa esitetään kaikkien kouluasteiden yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet konkreettisine toimenpiteineen. Osana hanketta kehitetään opetushenkilöstön yrittäjyyskasvatuksen osaamista järjestämällä kuntiin ja koulutusorganisaatioihin koulutuksia ja työpajoja. Koulutustarpeen arvioimiseen käytetään Lappeenrannan teknillisen yliopiston kehittämien mittaristojen tuloksia.

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo auttaa opettajaa arvioimaan oman yrittäjyyskasvatuksensa osaamista ja antaa palautetta kehittämiskohteista. Yrittäjyyskasvatuksen käytännön menetelmät ovat usein opettajille tuttuja, mutta niitä saatetaan käyttää irrallisina vailla kytköstä yrittäjyyskasvatukseen. Mittaristo on itsearviointityökalu, joka auttaa opettajaa reflektoinnissa ja samalla lisää opettajan ymmärrystä yrittäjyyskasvatuksesta. (Ruskovaara et.al.2011).

2 TUTKIMUSAIHIO JA MENETELMÄT

Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen Pohjois-Pohjanmaalla -hankkeessa käytetään yrittäjyyskasvatuksen nykytilanteen hahmottamiseksi ja tulevien toimenpiteiden ja koulutusten suunnittelun pohjana Lappeenrannan teknillisen yliopiston kehittämän yrittäjyyskasvatuksen mittariston tuloksia. (Tarkemmin Yrittäjyyskasvatuksen mittariston teoreettisesta viitekehiksestä ks. Ruskovaara, Pihkala, Seikkula-Leinola & Rytkölä 2015.) Mittariston teemoja ovat yritysysteistyö, yrittäjyys opetuksessa, yrittäjänä toimimista tukevat pedagogiset ratkaisut ja niiden arviointi, yrittäjämäisten valmiuksien ohjaaminen sekä minä itse yrittäjyyden edistäjänä työyhteisössäni (Ruskovaara, Hämäläinen & Kunttu 2015).

Hankkeen käyttöön saadaan mittariston tuloksia halutuilla kriteereillä alueellisesti kouluasteittain. Tässä tutkimuksessa keskitytään selvittämään, onko Pohjois-Pohjanmaan ammatillisen toisen asteen yritysysteistyöhön liittyvissä vastauksissa eroja kaupunkialueen ja maaseutumaisten harvaan asuttujen alueiden välillä. Aiemmin ammatillisen toisen asteen yritysysteistyötä on selvitetty mm. Ruskovaara et.al (2015) tutkimuksessa, jonka mukaan opettajien verkostoaktiivisuudella on merkitystä heidän toteuttaessaan yrittäjyyskasvatusta.

Pohjois-Pohjanmaalla ammatillisen toisen asteen mittaristoon vastasi 68 (5 %) henkilöä 1 335 opettajasta, koko Suomessa vastaavat luvut olivat 678 (5 %) 13 682 opettajasta (Tilastokeskus 2013). Vastausten edustavuutta voidaan pitää kohtuullisena. Määrällisesti vastauksia on kuitenkin niin niukasti, että kovin pitkälle meneviä päätelmiä tai tilastollisia analyysejä ei tässä vaiheessa voitane tehdä. Tuloksissa kuvaillaan

maaseutumaisen harvaan asutun alueen ja kaupunkialueen vastausten eroja ja pohditaan niiden syitä.

Tarkasteltaessa mittaristosta saatuja tietoja teemassa Yrittäjyys osana opetusta, näyttävät maaseutumaisen harvaan asutun alueen mittarit positiivisilta kaupunkialueeseen verrattuna. Kuvailevaa tutkimusmetodia voidaan soveltaa tässä esiyymmärryksen saamiseksi ilmiöstä. Myöhemmin kun mittariston tuloksia saadaan lisää, voidaan analyysia jatkaa myös tilastollisesti.

3 TULOKSIA

Mittariston tuloksista nousi esiin kaksi mielenkiintoista poikkeamaa. Yrittäjyys osana opetusta ja Oppimateriaalit ja työkalut -kokonaisuuksissa maaseutumaisen alueen arvot olivat suuremmat kuin Oulun ja muun Suomen arvot (taulukko 2).

Taulukko 2. Yrittäjyyskasvatuksen mittariston keskiarvot teemoittain, ammatillinen 2. aste, Pohjois-Pohjanmaa (muuttujasta riippuen vaihteluväli on 0-4 tai 0-30)

Teema (vaihteluväli)	Oulu (n=48)	Muu PP (n=20)	Muu Suomi (n=678)
Yritysyhteistyö (0...30)	4,56	4,47	4,38
Yrittäjyys osana opetusta (0...30)	4,35	* <u>5,32</u>	4,27
Oppimateriaalit ja työkalut (0...30)	7,36	* <u>8,45</u>	5,71
Projektimaiset kokonaisuudet (0...30)	2,65	2,54	2,58
Opetuskeskustelut (0...30)	11,53	11,52	9,80
Luovuuteen kannustaminen, tulevaisuusorientaatio (0...4)	2,35	2,25	2,34
Aktiivisuuteen ja vastuullisuuteen ohjaaminen (0...4)	3,13	2,82	3,13
Työtavat ja menetelmät (0...4)	2,42	2,24	2,41
Suunnittelu ja arviointi (0...4)	1,40	1,80	1,64
Yrittäjämäinen toimintakulttuuri (0...4)	2,71	2,38	2,82
Yrittäjämäinen opettajuus (0...4)	2,60	2,64	2,58
Yrittäjämäinen oppimisympäristö (0...4)	2,42	2,28	2,36

Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen strategian mukaan ammatillisen toisen asteen yrittäjyyskasvatuksella kannustetaan tutkinnon suorittajia hankkimaan yrittäjyydessä tarvittavaa osaamista ja toimimaan yrittäjämäisesti. Tavoitteena on, että yrittäjyyskasvatus näkyy opetusmenetelmissä, työpaikoilla tapahtuvassa oppimisessa ja oppimisympäristöissä. (Heinistö & Eskola 2016). Tarkemman selvityksen kohteeksi kahdesta eniten poikkeavasta teemasta valittiin *Yrittäjyys osana opetusta*, joka sisältää neljä kysymystä: Montako kertaa opettaja on 1) mahdollistanut oppijoiden yritys- tai

työelämälähtöisen projektin, 2) teettänyt liikeideatehtävän, 3) mahdollistanut että oppijat ovat ideoineet markkinointi- tai muuta materiaalia yritykselle ja 4) mahdollistanut oppijoiden harjoitusyrityksen tai oman yrityksen kehittämisen.

Taulukko 3. Yrittäjyys osana opetusta -teema. Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo (vaihteluväli 0-30)

<i>Ammatillinen 2. aste</i>				
<i>Pohjois-Pohjanmaa</i>				
<i>Montako kertaa edeltävän puolen vuoden aikana opettaja on...</i>	<i>Mahdollistanut oppijoiden yritys- tai työelämälähtöisen projektin</i>	<i>Teettänyt liikeideatehtävän</i>	<i>Mahdollistanut, että oppijat ovat ideoineet markkinointi- tai muuta materiaalia yritykselle</i>	<i>Mahdollistanut oppijoiden harjoitusyrityksen tai oman yrityksen kehittämisen</i>
Koko Suomi, (n=678)	4,10	5,36	4,02	3,59
Oulun seutu (n=48)	4,17	6,38	4,42	* <u>2,44</u>
Muu P-P (n=20)	4,05	7,65	4,80	* <u>4,80</u>

Taulukossa 3 on esitetty Oulun seudun ja muun Pohjois-Pohjanmaan vastausten keskiarvot *Yrittäjyys osana opetusta* -teeman kysymyksiin, joissa halutaan tietää, montako kertaa opettaja on viimeisen puolen vuoden aikana toteuttanut otsikossa mainitun sisällön. Verrattaessa Oulun seutua muuhun Pohjois-Pohjanmaan, löytyy suurin poikkeama kysymyksen *Mahdollistanut oppijoiden harjoitusyrityksen tai oman yrityksen kehittämisen* kohdalta. Oulun seudun keskiarvo on 2,44 ja muun Pohjois-Pohjanmaan 4,80. Muun Pohjois-Pohjanmaan keskiarvo poikkeaa myös muun Suomen keskiarvosta, joka on 3,59.

Taulukko 4. Montako kertaa vastaaja on mahdollistanut oppijoiden harjoitusyrityksen tai oman yrityksen kehittämisen (vaihteluväli 0-30 kertaa)

Pohjois-Pohjanmaa, ammatillinen 2. aste Montako kertaa	Oulun seutu, (n=48)	Muu P-P (n=20)
0	*32	*7
1	4	3
2	2	4
3	1	
5	3	1
10	3	2
15	1	1
16	1	
20		1
25	1	1
Yhteensä	48	20

Tarkasteltaessa kysymyksen *Montako kertaa opettaja on mahdollistanut oppijoiden harjoitusyrityksen tai oman yrityksen kehittämisen* vastauksia (taulukko 4), kiinnittyy huomio lukuisiin nollavastauksiin. Oulun seudulla 32 vastaajaa 48:sta (= 67 %) antoi vastaukseksi 0 ja muulla Pohjois-Pohjanmaalla 7 vastaajaa 20:stä (= 35 %). Ilmiön selittämiseksi tarkastellaan seuraavissa kysymykseen vastanneiden sukupuolta ja työkokemusta opetustehtävissä.

Taulukko 5. Vastaajien sukupuoli

Ammatillinen 2. aste, Pohjois-Pohjanmaa	Oulun seutu (n=48)		Muu P-P (n=20)		Yhteensä
	Vastaus = 0	Vastaus > 0	Vastaus = 0	Vastaus > 0	
Työkokemus					
Nainen	25 / 73,5 %	9 / 26,5 %	5 / 50,0 %	5 / 50,0 %	44
Mies	7 / 50,0 %	7 / 50,0 %	2 / 20,0 %	8 / 80,0 %	24
Yhteensä	32	16	7	13	

Taulukossa 5 esitetään kysymykseen vastanneiden sukupuolijakauma. Oulun alueen naispuolisista vastaajista 73,5 % vastasi kysymykseen 0, muun P-P:n alueen naisista 50,0 %. Miehistä vastaavat luvut olivat 50 % ja 20 %. Taulukon mukaan maaseutumaisella harvaan asutulla alueella ja kaupunkimaisella alueella sukupuolella vaikuttaisi olevan merkitystä vastaukseen.

Taulukko 6. Vastaajien työkokemus

Pohjois-Pohjanmaa, ammatillinen 2. aste	Oulun seutu (n=48)		Muu P-P (n=20)	
	<i>Vastaus = 0</i>	<i>Vastaus > 0</i>	<i>Vastaus = 0</i>	<i>Vastaus > 0</i>
Työkokemus				
0-5 v	7 / 21,9 %	7 / 43,8 %	4 / 57,1 %	5 / 38,5 %
6-10 v	8 / 25,0 %	3 / 18,8 %	3 / 42,9 %	2 / 15,4 %
11-20 v	12 / 37,5 %	4 / 25,0 %	0 / 0,0 %	2 / 15,4 %
21-30 v	3 / 9,4 %	2 / 12,5 %	0 / 0,0 %	2 / 15,4 %
yli 30 v	2 / 6,3 %	0 / 0,0 %	0 / 0,0 %	2 / 15,4 %
Yhteensä	32 / 100 %	16 / 100 %	7 / 100 %	13 / 100 %

Taulukkoon 6 on eritelty edelliseen kysymykseen 0-vastauksen antaneiden ja suurempi kuin 0-vastauksen antaneiden työkokemusta. Oulun seudun taulukon kummassakin sarakkeessa työkokemus jakautuu kohtuullisen tasaisesti. Muun Pohjois-Pohjanmaan taulukossa huomio kiinnittyy siihen, että kaikki 0-vastanneet kuuluvat ryhmiin alle 10 v. työkokemusta.

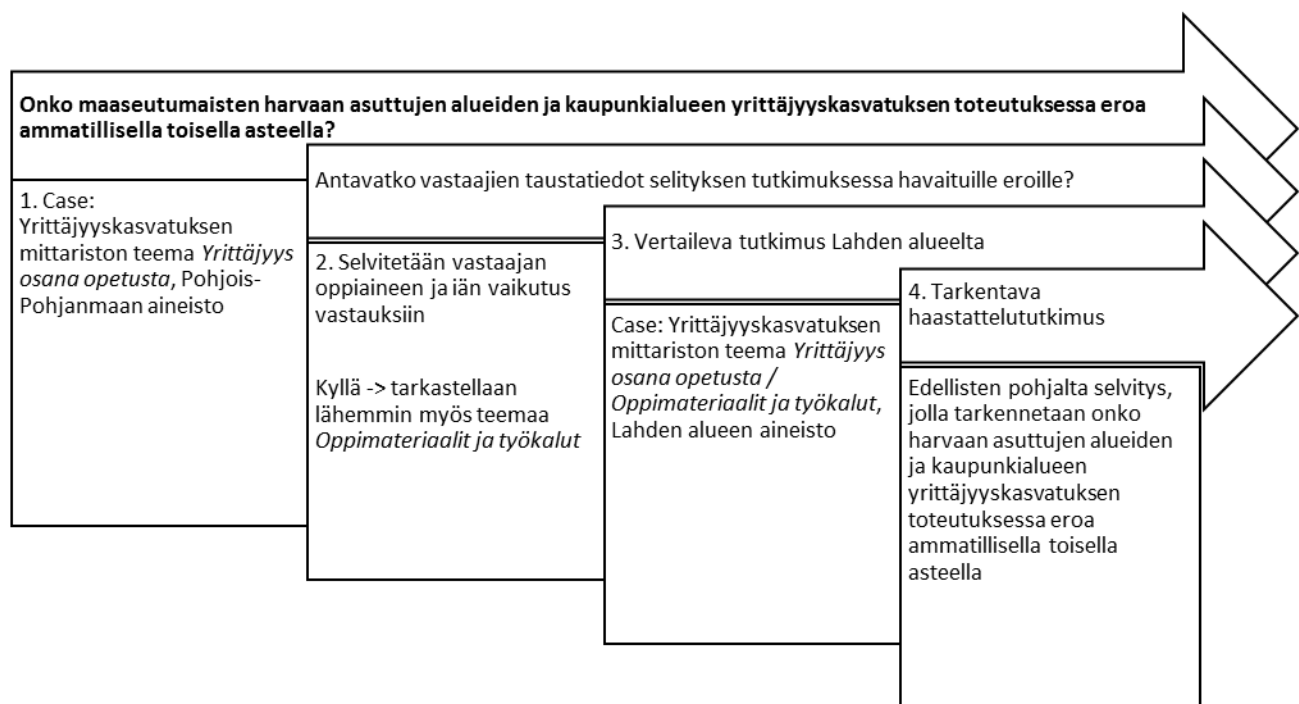
4 PÄÄTELMÄT JA YHTEENVETO

Tämän tutkimuksen perusteella voitaneen Yrittäjyyskasvatuksen mittariston Pohjois-Pohjanmaan ammatillisen toisen asteen vastausten pohjalta sanoa, että kaupunkimaisen alueen ja harvaan asutun alueen yrittäjyyskasvatuksessa on eroa ainakin teemassa Yrittäjyys osana opetusta. Tähän tutkimukseen saadun tiedon pohjalta ei kuitenkaan voida sanoa, mikä tekijä vaikuttaa vastauksissa ilmenneisiin eroihin. Tutkimuksessa löydettiin mielenkiintoinen 0-vastausten joukko, jolle etsittiin selitystä vastaajien opetuskokemuksesta ja sukupuolesta.

Maaseutumaisella harvaan asutulla alueella oli 35 % ja Oulun alueella 67 % vastaajaa, jotka vastasivat kysymykseen 0. Näihin vastauksiin voi vaikuttaa erimittainen opetuskokemus tai sukupuoli, mutta päätelmiä ei ole mielekäästä tehdä harvaan asuttujen alueiden vastaajien vähäisyyden vuoksi. Mielenkiintoinen löytö on se, että kaupunkimaisella alueella suuri osa naisista vastasi 0 kun taas harvaan asutuilla alueilla nollan vastanneista suurin osa oli miehiä

Tämä rajalliseen vastaajien määrään perustuva esiselvitys on herättänyt lisää kysymyksiä ja jatkotutkimuksen aiheita (kuvio 1). Jatkossa voisi esimerkiksi selvittää löytyykö selittävä tekijä vastaajien ikäjakaumasta tai vastaajan oppiaineryhmästä, jossa vastaaja opettaa. Onko vastaajissa henkilöitä, jotka eivät toimi opetustehtävissä? Onko kaupunkimaisella alueella tehtäviä jaettu niin, että yrittäjyyteen liittyvät oppiaineet on keskitetty vain tietyille henkilöille?

Kuvio 1. Jatkotutkimusten aiheita

Jatkossa Pohjois-Pohjanmaan tuloksia olisi hyvä verrata jonkun muun samansuuntaisen kaupunki-maaseutu -rakenteen omaavan alueen tuloksiin, esim. Lahden seudulta. Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristöt ovat huomattavan erilaisia harvaan asutulla maaseutumaisella alueella kuin kaupunkiympäristössä, voitane olettaa, että eroja yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa on löydettävissä. Mittariston antama

määrällinen informaatio ei yksin riitä selvittämään ilmiön taustalla olevia tekijöitä. Asian tarkempi selvittäminen opettajia haastatteleamalla ja näin perehtymällä tarkemmin yrittäjyyskasvatuksen moninaisuuteen avaisi ilmiötä myös laadullisesti. Tästä olisi käytännön hyötyä Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen Pohjois-Pohjanmaalla - hankkeelle, kun suunnitellaan yrittäjyyskasvatukseen liittyviä opettajien koulutuksia.

LÄHTEET

Arene 2015. Ammattikorkeakoulujen yrittäjyysuositukset.

<http://www.arene.fi/sites/default/files/PDF/2015/Arenen%20YS%2012032015.pdf>

Arhio, K. & Kaakko, M-L. 2015. Fun of Learning in a Virtual Practice Enterprise. In: Todorov, K. & Dimitrov, M. (eds.) Entrepreneurial/Managerial Innovative Strategies and Behaviour in Global Multicultural Environment. Proceedings of the Sixth International Conference. 9-12. September 2014. Nessebar, Bulgaria. p. 247-256. BAMDE. Sofia.

Bisnode-yritysrekisteri. Poimintapäivä 27.11.2015. Mikroyrittäjyyden kasvualusta - hankkeelle hankittu yritysaineisto. Oulun Yliopisto. Oulun Eteläisen instituutti. MicroEntre tutkimusryhmä.

Cope, J. 2005. Toward a Dynamic Learning Perspective of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(4), 373-397.

Cope, J. & Watts, G. (2000). Learning by doing - An exploration of experience, critical incidents and reflection in entrepreneurial learning. *International Journal of Entrepreneurial behaviour & Research*, 6(3), 104-124.

Eskola, L., Niinikoski, E-R., Keränen, H. & Muhos, M. 2014. Yrittäjyyskasvatus Pohjois-Pohjanmaalla. Nykytila 2013. Tuotantotalouden työpapereita 1/2014. Oulun Yliopisto. Oulun Eteläisen instituutti.

Heinistö, M. & Eskola, L. 2016. Nuoret tekevät tulevaisuuden. Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2016-2020. Oulun yliopisto, Oulun Eteläisen instituutti. www.minunpolkuni.fi

Kuntaliitto 2016. Kuntien pinta-alat ja asukastiheydet 2016.

Mwasalwiba, E.S. 2010. Entrepreneurship education: a review of its objectives, teaching methods, and impact indicators. *Education + Training*, 52(1), 20-47.

Opetushallitus 2016. www.oph.fi

Opetusministeriö. 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf>

Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2016. Nuorten maakunta. Maakuntasuunnitelma 2040. Maakuntaohjelma 2014-2017. Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuusto. www.pohjois-pohjanmaa.fi

Ruskovaara, E., Hämäläinen, M & Kunttu, A. 2015. Yrittäjyyskasvatuksen itsearviointivälineet opettajan tukena ja kehittämisen välineenä: Pohjois-Pohjanmaan aineisto 30.11.2015. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Ruskovaara, E., Pihkala, T., Seikkula-Leino, J. & Järvinen, M.R. 2015. Broadening the resource base for entrepreneurship education through teachers' networking activities. *Teaching and Teacher Education* 47: 62-70.

Ruskovaara, E., Pihkala, T., Seikkula-Leino, J. & Rytkölä, T. 2015. Creating a Measurement Tool for Entrepreneurship Education – a Participatory Development Approach. p. 40-59. Teoksessa: Fayolle, Kyrö & Liñán (Eds.): *Developing, Shaping and Growing Entrepreneurship*. Edward Elgar. *Entrepreneurship Research in Europe*.

Ruskovaara, E., Rytkölä, T., Seikkula-Leino, J., Ikävalko, M. & Mattila, J. 2011. Opettajien toteuttama yrittäjyyskasvatus ja reflektoinnin merkitys. p. 214-237. Teoksessa: Hytti, U., Heinonen, J. & Tiikkala, A. (toim.). 2011. *Yrittäjämäinen oppiminen: Tavoitteita, toimintaa ja tuloksia*. Turun yliopisto, Turun kauppakorkeakoulu & Kasvatustieteiden tiedekunta, Turku.

Seikkula-Leino, J. 2007. Opetussuunnitelmauudistus ja yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2007:28, Yliopistopaino: Helsinki.

Tilastokeskus, 2013. Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset 2012. Käyttäjän käsikirja 48. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi>.

Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2013. Pohjois-Pohjanmaa. Nuorten maakunta. Maakuntasuunnitelma 2040. Maakuntaohjelma 2014-2017. Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuusto. www.pohjois-pohjanmaa.fi
